

Verantwoording onderzoek Radicaal-rechts in de Vinex

De verkiezingsuitslag van 2023 liet een enorme swing naar de PVV zien. Waar het aandeel radicaal-rechtse stemmen tijdens de voorgaande verkiezingen vrij stabiel was, nam dat nu sterk toe. Bovendien was voor het eerst een radicaal-rechtse partij de grootste van Nederland. Wie kijkt waar de PVV het grootste aandeel van de stemmen kreeg, komt uit bij gemeenten in West-Brabant (Rucphen, Geertruidenberg), Zuid-Limburg (Kerkrade, Brunssum, Landgraaf), en plekken als Edam-Volendam en Pekela uit: allemaal klassieke *strongholds* voor Wilders' partij. Maar met Rucphen en Landgraaf win je geen verkiezingen: in 2023 bereikte Wilders ook de 'normale' wijken in grote en middelgrote steden.

Om dat scherper in beeld te krijgen, besloten we in te zoomen op de Vinex-wijk: doorgaans rijke, dure wijken, waar de VVD heer en meester was. Heeft de PVV ook daar voet aan de grond gekregen? En zo ja, kunnen we daar een verklaring voor geven?

Stemresultaten Vinex-wijken

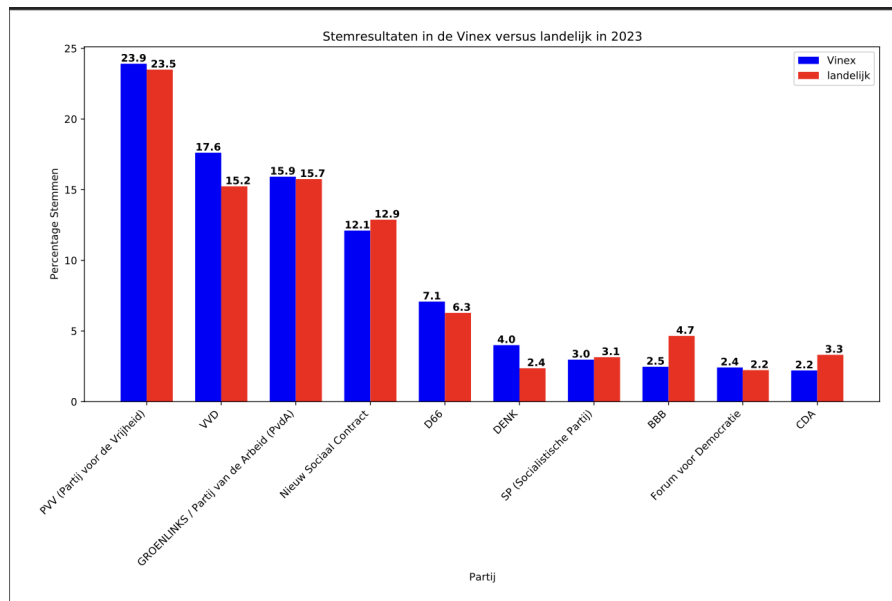
De plannen voor Vinex-wijken werden gemaakt in de Vierde Nota ruimtelijke ordening EXtra (Vinex). Als uitgangspunt hebben we alle wijken gekozen die daaruit voortvloeiden, ze zijn overzichtelijk te vinden op [deze](#) Wikipedia-pagina. Met behulp van de [CBS-indeling](#) in wijken en buurten, matchten we de Vinex-locaties met de bijbehorende buurten en wijken. De CBS-terminologie en het dagelijks taalgebruik komen niet altijd overeen: wat in de volksmond een Vinex-wijk heet, is vaak een collectie van verschillende CBS-wijken en -buurten. Zo bestaat alleen al Vinex-wijk Almere-Stad uit 19 door het CBS-gedefinieerde wijken. Uiteindelijk kwamen we tot een kaartlaag met daarin de 69 verschillende Vinex-wijken.

Nu we een kaart hadden van alle Vinex-wijken, konden we die over de kaart van stembureaus heen leggen. We telden daarbij alle stembureaus mee die in een Vinex-wijk liggen, of tot 500 meter daarbuiten. Inwoners kunnen natuurlijk bij alle stembureaus in hun gemeente stemmen, dus het is onvermijdelijk dat bewoners van Vinex-wijken in andere stembureaus hebben gestemd. Daarnaast zullen ook bewoners van buiten de Vinex-wijken hun stem hebben uitgebracht op stembureaus binnen de wijk, hoewel dat laatste waarschijnlijk minder vaak zal voorkomen. Strikt genomen hebben we dus alleen resultaten van stembureaus in of bij Vinex-wijken, maar we hebben aangenomen dat dit ook over het algemeen de stem van de Vinex weergeeft.

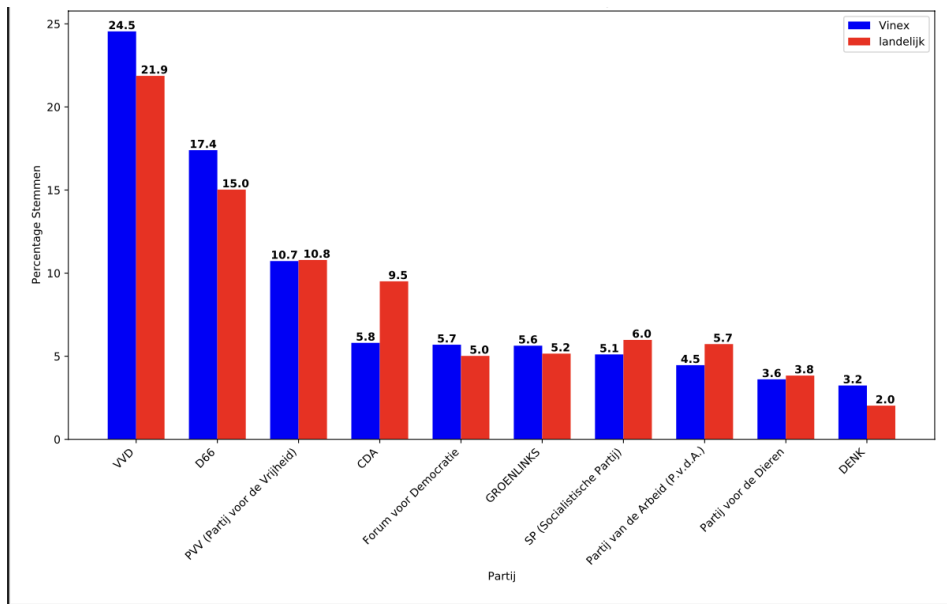
Voor de verkiezingen van 2023 en 2021 stelt de [Kiesraad](#) de gedetailleerde verkiezingsuitslagen beschikbaar in EML-formaat. Om die te converteren hebben we

dankbaar gebruik gemaakt van de [EML2SQL-tool](#) die Bert Hubert beschikbaar stelt via zijn Github-pagina. Voor de verkiezingen van 2017, 2012 en 2010 zijn de resultaten niet per stembureau openbaar beschikbaar (of althans niet in één overzichtelijk format). We kochten de data van die verkiezingen voor de gemeenten met een Vinex-wijk van [Stichting Politieke Academie](#) die deze data heeft verzameld. De algemene uitslagen voor elke gemeente zijn natuurlijk wel beschikbaar via de Kiesraad.

Met behulp van een Python-script, konden we zo de verkiezingsresultaten in Vinex-wijken afzetten tegen de landelijke resultaten. Het blijkt dat de Vinex in nog iets sterkere mate voor de PVV koos dan Nederland in het algemeen, een verrassende uitslag voor dit soort wijken. Daarnaast is te zien dat de VVD er alsnog beter scoort dan landelijk.

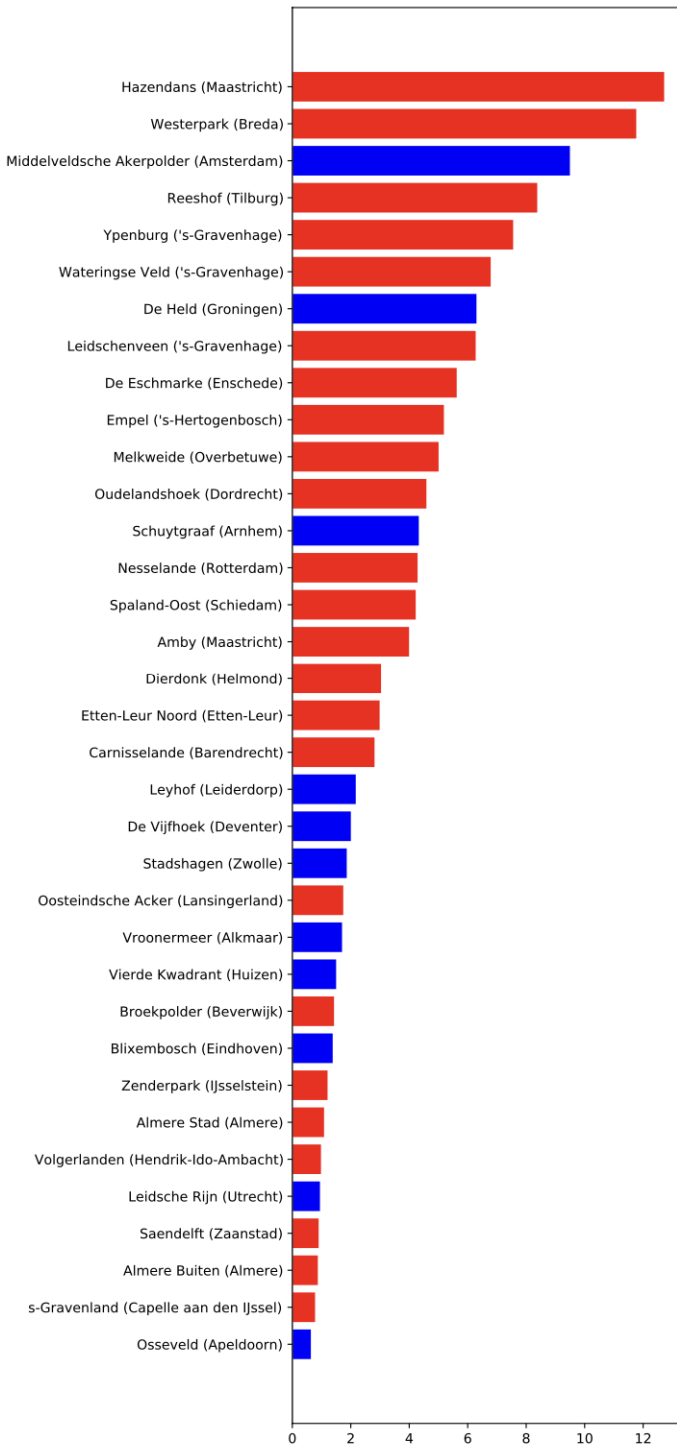
Het beeld van 2021 is sterk verschillend:

Ten slotte valt op dat de Vinex-wijk vaak meer PVV stemt dan de stad waar ze aan vastzit. Dat is in 43 van de 69 wijken (62%) het geval. Zo stemmen Ypenburg, Leidschenveen en Wateringse Veld allemaal meer PVV dan Den Haag als geheel (toch al een PVV-bolwerk). Dat staat op de grafieken op de volgende pagina weergegeven. Uit ruimte-oogpunt staan de grafieken naast elkaar, maar ze moeten onder elkaar worden gelezen.

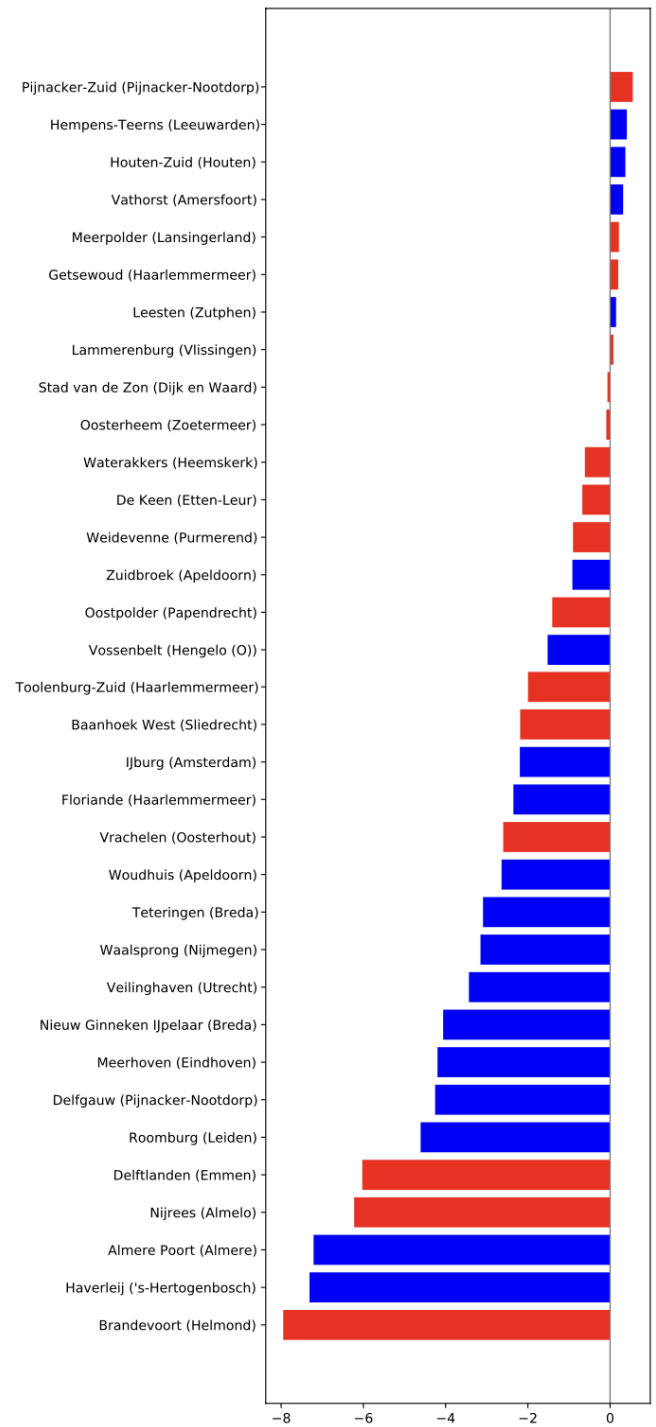
Verskil in percentage stemmen op PVV (Partij voor de Vrijheid) tussen Vinex en gemeente als geheel.

In 43 van de 69 Vinex-wijken stemde de Vinex meer PVV (Partij voor de Vrijheid) dan de gemeente. Rode wijken stemden meer PVV (Partij voor de Vrijheid) dan het landelijke percentage (23.5%).

Verskil in percentage stemmen op PVV (Partij voor de Vrijheid) tussen Vinex en gemeente als geheel.

In 43 van de 69 Vinex-wijken stemde de Vinex meer PVV (Partij voor de Vrijheid) dan de gemeente. Rode wijken stemden meer PVV (Partij voor de Vrijheid) dan het landelijke percentage (23.5%).

Vergelijking met andere databronnen

De omslag naar de PVV in de Vinex zette ons ertoe aan om te kijken wat er verder veranderd is in deze wijken. We gebruikten daarvoor de volgende databronnen:

1. De [kerncijfers wijken en buurten](#) van het CBS. Deze tabellen bevatten informatie tot op buurtniveau over een grote hoeveelheid indicatoren, van leeftijdsverdeling tot percentage inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond, en van gemiddeld aantal personenauto's per huishouden tot WOZ-waarde.
2. De [Leefbaarometer](#), een model dat in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken werd ontwikkeld om de leefbaarheid in wijken en buurten te monitoren.
3. De [politiestatistieken](#) die via het CBS openbaar worden gemaakt. We keken met name naar de meldingen van overlast.

Wat opvalt bij het vergelijken van deze databronnen met de verkiezingsuitslagen, is vooral een gebrek aan correlatie. Vinex-wijken waarin het percentage burgers met een niet-westerse migratieachtergrond toenam, stemmen niet meer PVV (een lineaire correlatie van -0.02). De huizenprijzen blijven onveranderd hoog en correleren niet met een PVV-stem, net als het aantal auto's per huishouden. Ook wijken waar meer meldingen van overlast werden gedaan, stemden niet meer PVV.

Wat wel opvalt is een correlatie tussen Vinex-wijken waar volgens de Leefbaarometer voorzieningen verder weg liggen en de PVV-stem in die wijken. De lineaire correlatie tussen die twee variabelen is 0.38 , wat op een matig verband duidt. Eenzelfde soort correlatie is er tussen de PVV-stem en de leeftijdsverdeling: wijken met meer jongeren (tussen de 15 en 25) en oudere werkenden (tussen de 45 en de 65) stemmen relatief meer PVV. Dat zou kunnen duiden op de veel gehoorde klacht dat kinderen die uit huis willen geen woning kunnen vinden.